

FYLKESMANNEN I AUST-AGDER

Sosial- og helseavdelingen

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep

0030 OSLO

Deres ref.

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)
Sak nr. 2012/4804 / FMAAEGN

Dato
19.12.2012

FORSLAG TIL ENDRING AV PASIENT- OG BRUKERRETTIGHETSLOVEN - SPORINGS- OG LOKALISERINGSTEKNOLOGI

Det vises til høringsnotatet om sporings- og lokaliseringsteknologi fra HOD av 03.10.2012.

Fylkesmannen i Aust-Agder er av den oppfatning at en endring av bruker- og pasientrettighetsloven ved at det åpnes for bruk av teknologi som en del av kommunenes tjenestetilbud, kan komme mange personer til gode. Notatet virker godt juridisk gjennomtenkt, og det bør være mulig å operasjonalisere saksbehandlingen med dette lovverket (fatte vedtak m.m.) med den tilnærming man allerede er kjent med fra før.

Det er viktig, og etter manges oppfatning nødvendig, å ta i bruk ny teknologi på enkelte områder som til nå har vært definert som «pleie og omsorgsarbeid» utført av helse- og omsorgspersonell. En viktig vurdering er om teknologien som skal dekke de aktuelle behovene virker «kald» eller er en lettvinnt løsning på økonomiske utfordringer.

Slik Fylkesmannen ser det, er det særlig mennesker med et genuint behov for bevegelsesfrihet som best kan hjelpes med springsteknologi (ST). Bevegelsesfriheten kan være sterkt fremtredende hos personer som har vært aktive et langt liv, eller som ønsker andre stimuli og impulser som et alternativ til en stillesittende tilværelse på sykehjemmet. Det kan virke paradoksalt at vi blir oppfordret til fysisk aktivitet gjennom hele livet, for så å bli plassert i et miljø som forventer det motsatte. Særlig sett i et folkehelseperspektiv bør opplevelser og aktivitet være mulig også i en institusjonalisert tilværelse.

Det er vår erfaring at mange relativt fysisk friske personer med kognitiv svikt, i dag henvises til et tilbud som klart er en reduksjon av deres livskvalitet. Dette medfører igjen frustrasjoner og reaksjoner som må «behandles» på andre måter.

Det er imidlertid særlig to forhold Fylkesmannen finner lite drøftet i høringen. Det ene handler om springsteknologi som teknisk løsning med alle de utfordringer det medfører, og det andre handler om organisering og bemanning.

Springsteknologi som teknisk løsning

De fleste feil med tekniske løsninger skyldes menneskelige faktorer. De sporingsmuligheter som finnes i dag, er i en større sammenheng for «nybegynnere» å regne. GPS er knapt 20 år gammelt, og det finnes mange eksempler på at ting har gått galt til tross for at nøyaktigheten (geografisk) har blitt relativt god.

Fylkesmannen er kjent med at erfaringer bl.a. fra Danmark ikke er ubetinget positive: Utstyret faller av, eller tas av, det blir borte i «skygger», havner under vann, eller slutter å virke av en eller annen årsak. Det må m.a.o. etableres en egen ikt-støtte rundt ordningen som kvalitetssikrer bruk, reparasjon, oppbevaring og opplæring. Det må også etableres et fagmiljø som kan jobbe frem systemer for vurdering av *hvem* som er egnet til å bruke ST, *når* slike tiltak bør avsluttes og *hvilke vurderinger* som skal gjøres underveis. Slike prosedyrer kan ikke basere seg på dagens helsesystemer.

Det vil være av avgjørende betydning at ST ikke gir falsk trygghet. I de miljøer hvor sporing har vært benyttet som metode, vet man hvor sårbart systemet er, jf. sporing av dyr, båter, taxier og lastebiler (forsikringsbransjen). Det er lett å tenke seg at i en travel hverdag på et sykehjem, vil oppmerksomheten rundt en bruker ikke forsterkes ved bruk av ST. At utstyret ligger i ro på pasients rom, vil neppe føre til reaksjon før det ved menneskelig observasjon ble oppdaget at utstyret ligger på sengen mens vedkommende er borte.

Fylkesmannen vil presisere at dette er kun enkelte eksempler på tekniske utfordringer, men likevel aktuelle og erfarte situasjoner.

Organisering og bemanning

Alle bør ha rett til opplevelser, stimulering og aktiviteter som innebærer å komme ut. Det er vår erfaring, ikke minst gjennom tilsyn med låste dører på sykehjemmene (rett til ferdes fritt), at det er vanlig å søke seg ut. Det er f.eks. lett å tenke seg at det å sjekke været før du legger deg er viktig når du har vært sjømann eller bonde. Årstider, temperatur, lys, lukter og lyder er også viktige impulser for de fleste av oss. Det bør være en like stor rett å ferdes ute for mennesker som *ikke* er egnet for GPS-løsninger, som for de med. Det er allerede i dag en lite utbredt kultur for å være ute for og med sykehjemsbeboere. Et vedtak om å få komme ut med ST bør ikke forsterke en slik holdning: De som kan være ute og de som må være inne.

Et avgjørende punkt for bruk av ST må også ses i lys av bemanning. Det lett å se for seg situasjoner hvor GPS-koordinatorene viser behov for akutt «innhenting» av vedkommende: Jernbanelinjer, sterkt trafikkerte veier, strie elver, stup, islagt vann m.m. er eksempler på hvor ulykker fort skjer. En vanlig bemanning på et sykehjem er ikke dimensjonert for at f.eks. to personer skal kunne rykke ut på slike oppdrag. Det er heller ikke sikkert at det kan/skal tas ressurser fra andre virksomheter som hjemmesykepleie, eller brann, politi og ambulanse, for å ivareta situasjonen, slik det av og til gjøres for å følge opp trygghetsalarmer.

Som nevnt over må det etableres nye systemer i virksomhetenes internkontroll for å bruke f.eks. ST. I tillegg til inngående kjennskap til teknologien, må dette miljøet også kunne vurdere de menneskelige og helsemessige faktorene. Det fremkommer enkelte eksempler i høringsnotatet som problematiserer bruk av ST der f.eks. vedkommende av manglende trafikale ferdigheter ikke bør ferdes ute alene. Slike eksempler kan det tenkes et utall av, og godt ROS-arbeid vil være viktig. Spørsmålet kan muligens da være om andre fagmiljøer, f.eks. med erfaring fra beredskapsarbeid, bør integreres i omsorgsarbeidet.

Etter Fylkesmannens oppfatning bør det komme klart frem hvordan virksomheter som skal administrere ST skal bemannes, hvordan dette skal organiseres og at ansvarsforhold blir tydeliggjort.

Konklusjon

Fylkesmannen mener ST vil være en fornuftig løsning for flere personer med utferdstrang. Det må imidlertid ses nøye på teknologiens tekniske begrensninger, og gjøres omfattende vurderinger før det kan anvendes.

Det må også gjøres en grundig vurdering av bemanning og organisering rundt arbeidet med ST. Det kan åpenbart være grunner for å øke bemanningen ved innføring av f.eks. GPS med hensyn til det arbeidet som gjenstår når en person skal finnes og hentes hjem, og for at *de andre* også kan få komme ut.

Med hilsen

Anne-Sofie D. Syvertsen
fylkeslege

Brevet er elektronisk godkjent og sendes uten underskrift.
Saksbehandler: Egil Nordlie